

WE LEIDEN IN

Kunstenaars, studenten, bedrijven, start-ups en ontwerpers waren op 25 en 26 maart op Vlieland te vinden voor het event Go Fishing, een event dat Lab Vlieland in samenwerking met de NHL Hogeschool organiseerde in opdracht van de Boston Groep. Tijdens dit event werd de nieuwe generatie uitgedaagd om samen met gevestigde bedrijven na te denken over vernieuwende oplossingen om de overgang naar de bio-based economy te versnellen; een overgang van een economie die draait op fossiele grondstoffen naar een economie die draait op biomassa: van 'fossil based' naar 'bio based'. De combinatie van duurzame innovatie, cultuur en creativiteit bleek ideeën naar een volgend niveau te helpen.

Het programma stond in teken van de volgende vraag: **"Hoe profileren wij Noord-Nederland als broedplaats voor de bio-based economy en hoe trekken wij wereldwijd startups en ondernemers aan om zich aan ons te verbinden of om zich hier te vestigen?"**

WE NEMEN JE MEE

Woensdag

Bij aankomst op het eiland stond er direct een ijsbreker op het programma: eten bij eilanders thuis. De deelnemers gingen op bezoek bij verschillende Vlielandse families om met hen het gesprek aan te gaan over Vlieland als broedplaats voor duurzame innovatie.

's Avonds in de Bolder werden ideeën aan elkaar gepitcht en werden de favoriete ideeën uitgekozen om de volgende dag uit te werken. Een verdiepend gesprek gaf die avond ook nog een beeld bij de volgende vraag: **“Wat moet Noord-Nederland doen om een broedplaats van bio-based innovatie te worden, en de nieuwe generatie ondernemers aan zich te binden?”**

Muzikant Djurre de Haan van *Awkward I* was mee om voor muzikale inspiratie te zorgen. Zijn muziek, afgewisseld met korte verhalen over zijn eigen creatieve proces en inspiratie, brachten een nieuwe invalshoek.

De dag werd afgesloten met een borrel bij het haardvuur, waar nagepraat werd over de bio-based economy en nieuwe verbindingen tot stand kwamen.

Donderdag

Tijdens de tweede dag werden de ideeën uitgewerkt tot presentaties. Er werd rekening gehouden met verschillende invalshoeken. Hoe kunnen Vlieland en het festival Into The Great Wide Open een proeftuin zijn voor de ideeën? En hoe kan Noord-Nederland een springplank bieden om bio-based innovatie uit te rollen?

Onder begeleiding van twee tekenaars werden de ideeën direct vastgelegd en een stap verder geholpen. Een wandeling over het strand bleek een goede manier om de energie op pijl te houden.

De uiteindelijke ideeën werden gepresenteerd in Podium Vlieland, waar ook de Vlielandse gastheren en –vrouwen weer aanwezig waren.

We kijken terug op een geslaagd event met interessante nieuwe inzichten en verbindingen, waarvan er een aantal in het volgende hoofdstuk besproken worden.

Goede ideeën I.

Concrete bio-based producten zijn uitgewisseld en een stap verder geholpen tijdens Go Fishing. Zo is er nagedacht over een duurzame koptelefoon, waarbij de onderdelen vervangbaar zijn en de materialen van bioplastics gemaakt zijn. Deze duurzame koptelefoon is een idee van Tom Leenders. Zijn plan: voor €5 per maand een duurzame koptelefoon leasen met bijbehorende updates of vervanging van de onderdelen.

Een tweede idee gaat over een combinatie tussen het afvalproduct koffiedik en design. Volgens Marjet de Jong van *COFFEE BASED* kunnen we mooie designproducten van koffiedik maken, aangezien het een grondstof met unieke eigenschappen is.

Goede ideeën II.

Een ander innovatief idee is de HomeComposter van architectenbureau *De Namen*. De HomeComposter maakt slim gebruik van tijgerwormen, door hen gft-afval te laten verwerken in een mooi ontworpen compostbak. Hiermee kan gft-afval makkelijk en geurloos in de eigen keuken gecomposteerd worden. Tijdens Go Fishing bleek dat de HomeComposter en afvalverwerking Omrin in Friesland dezelfde missie hebben: afval niet meer als afval zien, maar als grondstof. Wellicht kan de HomeComposter als mooi icoonproject dienen voor Omrin. Zelf zien wij bovendien een link met EcoStyle en brengen wij graag de HomeComposter nog met EcoStyle in contact.

Tijdens Go Fishing werd bovendien nagedacht over een etalageproject voor de HomeComposter op evenementen zoals Into The Great Wide Open: cateraars koken uit een eigen moestuin en bezoekers kunnen hun gft-afval direct recycelen in de HomeComposter. Een soort minikringloop op een festival, waarbij het afval van de bezoekers verwerkt wordt tot nieuw voedsel. Lab Vlieland heeft nu samen met de HomeComposter het plan om dit te implementeren op Into The Great Wide Open en Vlieland.

85

WE CONCLUDEREN

We adviseren de Boston Groep.

Tijdens verschillende sessies hebben de deelnemers van Go Fishing zowel direct als indirect nagedacht over de volgende vraag: **“Hoe profileren wij Noord-Nederland en de Boston Groep als broedplaats voor de bio-based economy om wereldwijd startups en ondernemers aan te trekken, zodat zij zich aan ons verbinden of zich hier vestigen?”**

De adviezen waren talrijk en zijn onderverdeeld in de volgende categorieën: communicatie, faciliteiten, generatie en initiatieven.

We adviseren: communicatie.

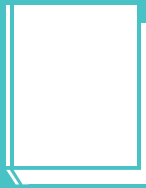
Als Noord-Nederland het knooppunt wil zijn van bio-based innovatie, moet er keihard gewerkt worden aan de bewustwording daarvan binnen de regio, maar ook daarbuiten. Hiervoor is het niet voldoende om binnen het eigen netwerk te investeren in bekendheid, maar zou eigenlijk ook gekeken moeten worden of er beleidsmatig een statement gedaan kan worden over Noord-Nederland als bio-based hoofdstad.

Ook menen de startups en studenten dat het goed is om te blijven investeren in events zoals Go Fishing, waar de jonge en gevestigde generatie direct met elkaar aan oplossingen werken. Een goede marketingstrategie om dit soort initiatieven zichtbaar te maken, kan ook helpen bij de bekendheid.

Voor de startups is het nodig dat het erg duidelijk wordt wat de bedrijven kunnen bieden, maar ook wat zij inhoudelijk kunnen verwachten. Deze inhoudelijke profilering is momenteel op de websites van sommige bedrijven nog niet helder genoeg volgens de deelnemers van Go Fishing. Een gezamenlijk platform waar alle bedrijven en hun proposities duidelijk te vinden zijn, is nodig.

“Eigenlijk hadden wij al lang moeten weten dat bio-based economy het speerpunt van innovatie in Noord-Nederland is.”

— Student NHL

We adviseren: faciliteiten.

Starters met een idee hebben vaak niet direct de middelen voor handen om van start te kunnen. Tijdens Go Fishing werd duidelijk wat zij nodig hebben en waarvoor zij samen willen werken met bedrijven. De startups hebben vooral behoefte aan kennis, faciliteiten en budget. Als opstartbudget werd tussen de 50 en 100k genoemd, hoewel we niet kunnen zeggen of dit representatief is. Dit opstartbudget wordt vaak gebruikt voor een prototype of een pilot. De deelnemers hebben de voorkeur aan een samenwerkingsstructuur waarbij zij zelf eigenaar blijven van hun idee en de investeerders bijvoorbeeld een aandeel in het project nemen. Geen salarissen, maar shares dus.

De startups hebben vaak nog niet de faciliteiten om het benodigde onderzoek uit te voeren, zoals labs en test omgevingen. Naast deze faciliteiten zouden zij graag gebruik willen maken van de kennis van de experts van de bedrijven, om een product verder te ontwikkelen. Minder behoefte is er aan een kantoorplek, deze regelen de startups zelf vaak al.

Ook zien de startups duidelijk een rol bij het implementeren van een innovatie. Gezien het grote netwerk van de gevestigde bedrijven kunnen zij een kanaal bieden om de innovaties van startups te lanceren en proeftuinen te bieden. De deelnemers zien dan ook een sterke meerwaarde in het delen van deze contacten.

“Met COFFEE BASED hebben wij niet de scheikundige kennis in huis om ons materiaal echt goed te testen. Daar zou de Boston Groep ons bij kunnen ondersteunen.”

— Marjet de Jong, COFFEE BASED

We adviseren: generatie.

De samenwerking tussen verschillende generaties kan best spannend zijn. De deelnemers van Go Fishing dachten na over de verschillen en overeenkomsten en schreven gezamenlijk een beknopte handleiding over de mogelijkheden om aan te sluiten.

Allereerst werd duidelijk dat de Randstedelijke starters niet snel zullen verhuizen naar Noord-Nederland. Daarom werd geopperd dat het goed idee is om allereerst te focussen op ideeën uit de regio en op studenten van de lokale universiteiten en hogescholen. Dit zou uiteindelijk een magneetfunctie kunnen hebben op startups vanuit heel Nederland en verder. Ook zouden nieuwe communicatiemogelijkheden en de elektrische bus (zie *'We adviseren: initiatieven II'*) kunnen helpen om de fysieke afstand te overbruggen.

De nieuwe generatie ondernemers vindt het belangrijk om duidelijke afspraken te hebben over financiering, maar laat daarnaast ook veel over aan wederzijds vertrouwen. Er moet daarom ook ruimte blijven voor samenwerking buiten het gesloten contract om.

Daarnaast houdt de nieuwe generatie van een horizontale structuur. Direct kunnen sparren met de bedrijven is een pre, veel bureaucratie wordt liever gemedend. Belangrijk is ook dat de nieuwe generatie een veel ruimer begrip heeft van kantooruren. Liever houden zij de lijntjes kort en mag er ook buiten kantooruren contact gezocht worden.

“Ondernemen gaat tegenwoordig om vertrouwen.”

— Tom Leenders, ondernemer en ontwerper

We adviseren: initiatieven I.

Ondanks alle nieuwe communicatiemiddelen en digitale platforms, zijn ontmoetingen cruciaal voor samenwerking. Sessies als Go Fishing zouden op kwartaalbasis georganiseerd moeten worden, waarbij startups en studenten en bedrijven over en weer kunnen pitchen. Eventueel kunnen deze sessies gekoppeld worden aan bestaande evenementen, zoals Into The Great Wide Open.

De Go Fishing aanpak (i.e. ruimte voor informele ontmoetingen/ combinatie met de creatieve industrie) blijkt daarvoor erg goed te werken. Hierbij moeten wisselende startups aanwezig zijn en de bedrijven moeten altijd aanwezig zijn. De sessies hebben geen zin als er niet ter plekke connecties kunnen ontstaan met de bedrijven.

Ontmoetingen creëren volgens de deelnemers bovendien serendipiteit en dynamiek, welke beiden door de nieuwe generatie erg belangrijk worden gevonden voor samenwerking en innovatie. Bovendien zorgt het ervoor dat er verrassende connecties gelegd worden, die anders niet zo makkelijk tot stand komen.

Dergelijke initiatieven creëren bovendien ambassadeurs van de Boston Groep, in de regio, maar ook door het hele land heen. Deze ambassadeurs worden bijvoorbeeld gevraagd om de Boston Groep te adviseren, hebben een kort lijntje met de directie van de Boston Groep en kunnen meehelpen met het spotten van nieuwe bio-based startups of ideeën.

We adviseren: initiatieven II.

Het is belangrijk om de fysieke contactmogelijkheden te koppelen aan een online platform, waar ook de ambassadeurs elkaar als alumni weer kunnen terugvinden. De Boston Groep zou op korte termijn een website moeten hebben, waar de bio-based community door kan groeien. Na de fysieke meetings kan de discussie en de samenwerking levendig gehouden worden door middel van een online platform.

Belangrijk is wel dat de fysieke ontmoetingen en het online platform complementair moeten zijn: de bio-based community start bij de ontmoetingen zoals op Go Fishing en een online platform zorgt ervoor dat de deelnemers vindbaar zijn en de energie blijft.

Een enigszins ludiek maar treffend idee is de bio-based bus. Dit is een elektrische hop-on hop-off bus die direct kan fungeren als vergaderplek. De bio-based bus zorgt ervoor dat fysieke afstand, met bijvoorbeeld de randstad, overbrugt wordt. Deze bus kan bijvoorbeeld één dag in de week rondrijden en ervoor zorgen dat startups, studenten en bedrijven elkaar op die dag kunnen ontmoeten en vergaderen.

“De Bio-Based Bus, die rondjes rijdt om het IJsselmeer. Ik zou wel willen instappen!”

—Tijl Couzy, Lab Vlieland

We concluderen.

Go Fishing heeft veel gebracht en kan in potentie in de toekomst nog meer opleveren. Volgens ons waren de indirecte contacten die gelegd zijn de meest waardevolle oogst van de twee dagen. Hierbij gaat het om de werknemers van Wetsus, die samen met architectenbureau De Namen en een student van de NHL zijn gaan dromen over een autarkisch woonhuis, maar ook om de HomeComposter die aansluiting blijkt te vinden bij Omrin.

Wij hopen dat de Boston Groep de ideeën uit de sessies zou willen adopteren en hiermee aan de slag willen gaan. In onze ogen zou het een mooi resultaat zijn als de gepresenteerde startups meegenomen worden onder de vleugels van Omrin, Wetsus, Paques of Ecostyle.

Vlieland of het festival Into The Great Wide Open werpt zich graag op als springplank of proeftuin van een eerste product dat voorkomt uit deze samenwerking.

Belangrijk is dat het tijd is voor actie en dat de Boston Groep zich vindbaar moet maken. Ook al is een programma voor startups nog niet helemaal in beton gegoten, dat maakt voor de deelnemers van Go Fishing niet uit. Randvoorwaarden kunnen nog aangepast worden in samenspraak met ondernemers en studenten, maar de energie die tot stand kwam op Vlieland moet snel vastgepakt worden in een concreet plan van de Boston Groep.

“Eigenlijk zou alle innovatie op Vlieland moeten beginnen en dan uitgerold worden naar de rest van Nederland.”

— Hans en Tjerkien Bijtelaar, eilanders

Lab Vlieland: wat wij leerden.

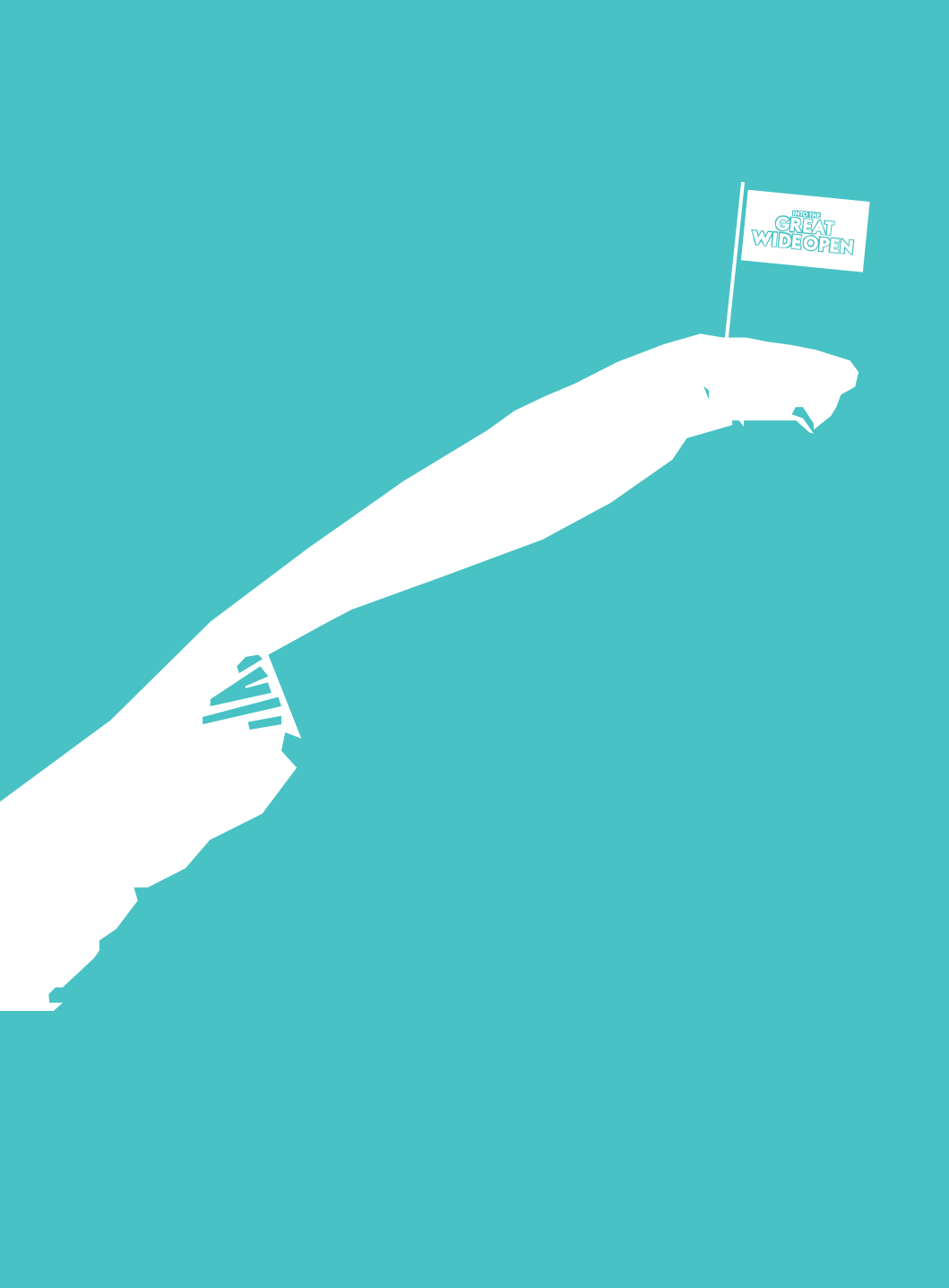
Ondanks de ruime kennis van evenementen, de doelgroep en duurzame innovatie die in Lab Vlieland besloten ligt, was Go Fishing ook voor ons een experiment. Een experiment dat mooie productideeën en samenwerking tot stand bracht, maar waar wij ook nog veel ruimte voor verbetering zien.

Zo zijn wij van mening dat voor een generatiebrede co-creatie alle generaties goed vertegenwoordigd moeten zijn. Wij denken dan ook een beter resultaat te kunnen behalen als de senioriteit van de bedrijven goed vertegenwoordigd zouden zijn en er meer mogelijkheden waren om ideeën direct te laten aansluiten.

Ook hadden vooraf een duidelijker kader moeten schetsen aan de deelnemers, om uitstapjes naar bijvoorbeeld het duurzame energie-onderwerp te vermijden. Zo hadden wij graag vanaf het begin al meer focus gecreëerd.

Wel hebben wij gezien dat het werkt om een groep mensen die elkaar niet kent, met de boot naar Vlieland te laten gaan om daar in alle afzondering met elkaar te gaan werken in sessies. Ook de speelse elementen, zoals muziek, tekenaren en eten bij eilanders, zorgden voor verfrissing en inspiratie.

Volgens ons was het event geslaagd, mede dankzij de ongedwongen sfeer, informele setting en inspiratie uit visuele en muzikale hoek. Wij bieden met Lab Vlieland en Into The Great Wide Open in de toekomst graag een platform voor de innovaties die ontstaan tussen startups, studenten en de Boston Groep.

THE
GREAT
WIDEOPEN

BIJLAGEN

Programma.

Woensdag 25 maart

- 14:25 Kennismaken op de boot
- 16:00 Inchecken Hotel Zeezicht
- 16:45 Eten bij eilanderes
- 19:15 Pitches in de Bolder
- 20:30 Muzikale inspiratie van *Awkward I*
- 21:15 Sessie 'Werk van de toekomst'
- 22:15 Borrel bij de haard

Donderdag 26 maart

- 09:00 Ontbijt
- 10:00 Inspiratie door de tekenaars
- 10:15 Uitwerken canvas pitches
- 12:00 Naar het strand
- 12:30 Lunch
- 13:00 Sessie 'Noord-Nederland en BBE'
- 14:30 Presentaties in Podium Vlieland
- 17:00 Diner
- 18:55 Met de boot naar Harlingen

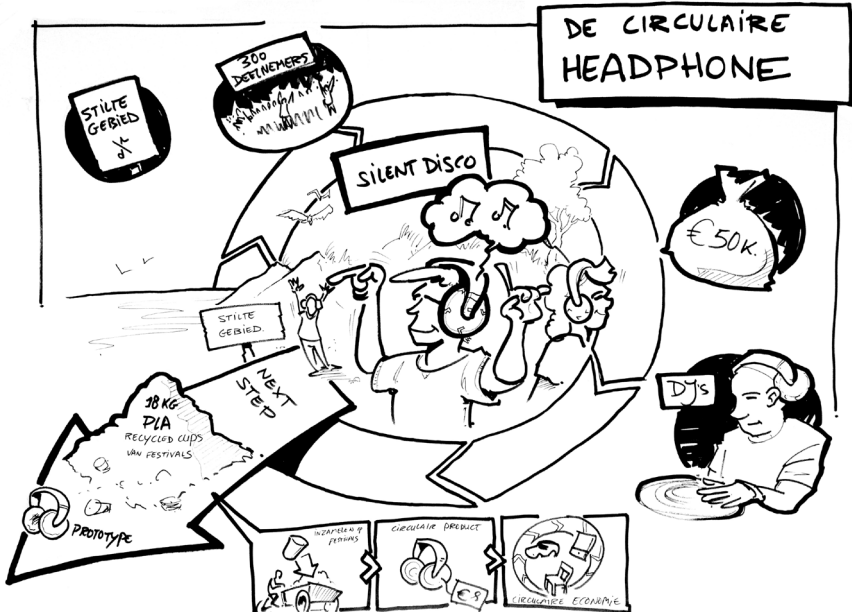
Deelnemerslijst.

Nicole Bakker	Student NHL
Janine Bos	Student bedrijfskunde bestuur SAMEEN
Tijl Couzij	Lab Vlieland
Oane Galema	PHD Wetsus
Djurre de Haan	Band Awkward I
Frans Hamstra	Boston Groep
Rick van't Hoff	Tekenaar
Joelle Hooijer	Student NHL
Niek Huijbregtse	HKU muziekmanagement
Marjet de Jong	TU Delft en COFFEE BASED
Rob Kram	Omrin
Jorrit Kuindersma	RUG bedrijfskunde
Myrthe Kuizenga	Student NHL
Florian Lang	WUR/Van Hall Larenstein
Tom Leenders	Industrieel ontwerper, ondernemer
Danny van der Meulen	Stagiar videoreportage
Anna van Nunen	Lab Vlieland
Govert Reeskamp	Lab Vlieland
Frank van Schadewijk	Architect bij de Namen
Nants Schilstra	Projectmanager NHL
Klaas Sietse Spoelstra	Nij Sicht/Moderator
Michelle Sloterdijk	Student NHL
John Vernooij	Omrin
Herman Weeda	Kunstenaar/tekenaar
Doekle Yntema	Wetsus

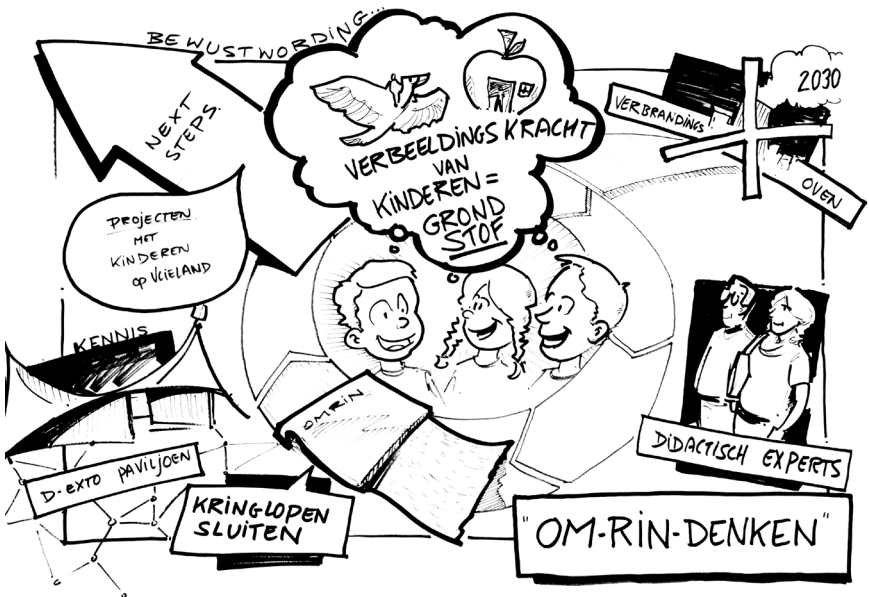
Afwezig

Michelle Verreij	Stagaire Boston Groep
Anne Jan Zwart	Ecostyle

Eindresultaten I.

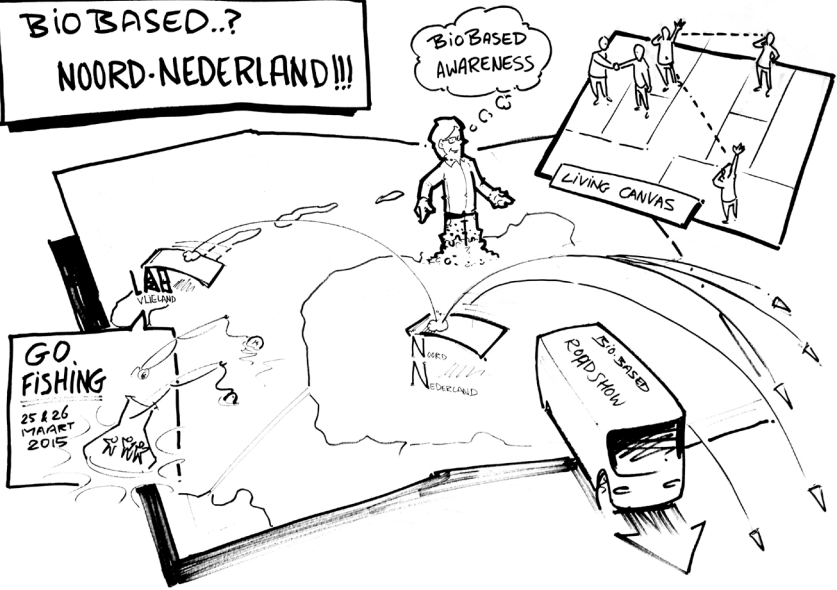

Eindresultaten II.

Eindresultaten III.

BIOBASED..?
NOORD-NEDERLAND!!!

Wat er over Vlieland is gezegd.

“Wat Vlieland heeft opgeleverd tijdens Go Fishing? Alles! Met z'n allen op de boot, niet even weg kunnen, uitwaaien..”

“Zo'n event op Vlieland is echt uniek. Echt een reisje vanaf de boot al, waardoor je de 'knop' om kan zetten.”

“Isolement van Vlieland zorgt voor focus en ruimte.”

“Doordat het evenement op Vlieland plaatsvond, was het een onvergetelijke ervaring.”

“Weer, wind, regen en een frisse neus. Even weg uit de stad!”

Wat er over de creatieve input is gezegd.

“Geweldig, die tekenaars! Het hielp erg bij het proces, verduidelijking.”

“*Awkward I* was een amusante verteller. Ook al matchte het qua onderwerp niet helemaal, het was juist een fijne afwisseling.”

“Interessante mix van inhoud en plezier, van creatief en BBE!”

“De muziek van *Awkward I* gaf een mooi alternatief perspectief.”

En verder.

“Go Fishing heeft mijn ideeën over de overgang naar bio-based echt een stuk verder geholpen.”

“Meteen heel intiem, om te gaan eten bij eilanders. Maar dat was wel het leukste onderdeel van Go Fishing!”

“Eigenlijk zou bio-based innovatie altijd op Vlieland moeten beginnen en vanuit daar uitgerold moeten worden naar Nederland en internationaal.”

“Wat goed van de Boston Groep dat zij verder kijken dan hun neus lang is en jonge mensen inschakelen om hun perspectief te delen.”

Go Fishing in foto's I.

Go Fishing in foto's II.

Go Fishing in foto's III.

Colofon.

Projectleider	Anna van Nunen
Tekeningen	JAM Visual Thinking
Vormgeving	Ilse Löbker

Go Fishing werd georganiseerd in samenwerking met NHL Hogeschool in opdracht van de Boston Groep (onder meer Omrin, Wetsus, Paques en Ecostyle).

LAB
vlieland